

BUITEN

22^E JAARGANG N^O. 38

ZATERDAG 22 SEPTEMBER 1928

Foto Wilse

TYPISCH MERENLANDSCHAP IN Z. EN W. NOORWEGEN

Redactrice: RO VAN OVEN

INHOUD:

ONDER HET ZAND BEDOLVEN, DOOR HOLMAN DAY (3)	BLZ. 446
NOORSCH REISHERINNERINGEN (GEÏLL.), DOOR HELENE MULLER MASSIS	BLZ. 445, 448—449
REUZENSLANGEN (GEÏLL.), DOOR H. V. C.	BLZ. 450—451
HET BIER IN NEDERLAND (GEÏLLUSTREERD), DOOR K. L. SCHAMP (SLOT)	BLZ. 452—453
HILVARENBEK (GEÏLL.), DOOR J. M. HOES	BLZ. 454—455
IN HET RIJK DER STILTE, DOOR CHARLES G. D. ROBERTS (I)	BLZ. 456
BUREN IN ZWITSERLAND, AAN DEN STRAATWEG AARBERG—SOLOTHURN (ILLUSTRATIE)	BLZ. 456

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Voor onze Spes Patriae

In de rubriek „Voor onze Spes Patriae” (pag. ix der advertentiepagina's) vinden de kinderen verhalen en raadsels. Harmsen van Beek teekende voor ons de Avonturen van Pietje Plum, welke eveneens in de advertentiepagina's worden opgenomen.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 ets.

ONDER HET ZAND BEDOLVEN

3) DOOR HOLMAN DAY

PLOTSELING kreeg mijn gids een aanduiding. Hij beet zijn berichtgever nog een paar vragen toe, draaide om en draafde denzelfden weg terug.

„De ouë knul heeft een achterkamer genomen”, hijgde hij. „Ik had moeten begrijpen, dat hij zich schuil zou houden”.

„Waarom zou hij zich schuil houden?” vroeg ik.

„Als hij een vriend van u is, zooals u zegt tenminste, dan moet hij weten, dat u hem overal zoekt om te zorgen, dat hij zijn geld niet kwijt raakt”. En Mr. Beason keek mij heel achterdochtig aan en mompelde iets van „de vrienden-truc”. Ik vroeg maar niets meer en liep met hem door.

Zeg, een Yankee schooljuffrouw, die Europa mag „doen”, omdat ze een advertentie-wedstrijd heeft gewonnen, kon nog niet in mijn schaduw staan, als 't ging om stadsbezoeking volgens het Marathon-systeem. Misschien waren er dien avond in San Francisco nog meer menschen, die er een gangetje in zetten, maar ze waren slakken, vergeleken bij mij. Ik had, voor ik Beason ontmoet had, al een behoorlijken pas erin gezet, maar hij was wel de snelste, twee-beenige, twintig-dollar-per-uur renner, dien ik ooit ontmoet heb. Hij sleurde me mee om hoeken, over straten, door steegjes en in andere straten. Ten slotte kwamen wij aan een kroeg, waar op het raam in gouden letters geschilderd stond „De Houvast”. Daar ik als diepzee-duiker wist, dat de grond, die het meest vasthoudt, een modderbodem heeft, had ik een zedelijke overpeinzing en een geestige vergelijking kunnen ten beste geven op de toepasselijkheid van die benaming; maar Mr. Beason liet me nergens den tijd voor. Hij rende met mij de gelagkamer binnen, naar een kamer daarachter en toen hij daar niet zag, wat wij zochten, liepen wij een trap op. Daar waren eenige kleine kamertjes, gemeubeld met kale tafels en harde stoelen — drink-kamertjes. Uit een der half openstaan-

de deuren klonk het gekakel van dronken lachen en wij keken naar binnen.

Een meisje, wier gezicht beschilderd was met bijna even felle kleuren als haar roode kousen, stond op een tafel in het midden van de kamer.

Kapitein Vash Peart zat in een stoel, druk bezig den neus van het meisje te kietelen met een heel lange pauweveer — en waar hij die veer vandaan gehaald had, ben ik nooit te weten gekomen. Maar een vroolijke, dronken kerel vindt te weten gekomen. Maar een vroolijke, dronken kerel vindt altijd iets zonderlings om mee te dragen. Het menschenlijk sjoerhout was ook in de kamer, maar blijkbaar was hij van zijn stoel gegleden, had toen geprobeerd tegen den muur te leunen en was afgezakt, zoodat hij nu in een hoek lag, met zijn beenen in de lucht en het tooneel tusschen die twee latten heen bekeek. Hij zat te lachen op een manier, die een kalkoensche hen jaloersch zou hebben gemaakt.

„Dat is „Goudstaaf Ike” verzekerde Beason mij, „en als de andere uw speciale vriend is, zal ik mijn loon maar opstrijken”.

Hij hield mij een ordinaar horloge voor den neus en wees erop met een vuilen wijsvinger.

„Ik krijg twintig dollar, met negen minuten speling, als dat uw vriend is”.

Maar kapitein Peart toonde op dat oogenblik voor niemand groote vriendschap. Hij keek met een bijzonder kwaad-aardigen blik in mijn richting en hield zijn pauweveer, alsof 't een lans was, die hij op mij richtte. Ik zag wel in, dat er gauw de grootste herrie zou komen en na wat ik Beason verteld had, voelde ik er weinig voor, dat die jonge gluiperd erbij zou zijn. Het zou net iets voor hem zijn met een troep terug te komen en mij aan te vallen met als excuus het praatje, dat ik een vreemde was, die kapitein Peart's zakken had gerold.

Ik haalde gauw twee tien-dollar biljetten te voorschijn en stak ze Beason toe. Hij hield er een in iedere hand, voelde ze tusschen duim en wijsvinger, keek ze ieder op hun beurt goed na, en trok zijn neus op, alsof hij hagedissen bij hun staart te pakken had.

„Papieren geld”, zei hij, „en de stank van het Oosten zit er nog in! Ik verwed er die twee pleisters om, dat u nog geen vier-en-twintig uur in San Francisco bent — en hoe komt u dan zoo'n speciale vriend van een stoomboot-kapitein te zijn, hè?”

Ik wist toen nog niet, hoe iemand, die pas uit het Oosten komt, dat zelf aan iedereen vertelt door zijn papieren geld.

„Wie is 'n vriend?” vroeg kapitein Peart en het eene oog, dat ik van hem zien kon was even starend en onheilspellend als het oog op de pauweveer.

„Kijk eens hier”, zei ik, hem kwaad aanblaffend, want ik wist, dat mooie praatjes toch hun doel bij hem zouden missen, „ik heb u vanavond al nog eens moeten dwingen ter wille van een dochter, die u te schande maakt en alleen laat en slecht behandelt. En nu kom ik hier om u naar haar terug te brengen”.

Ik wendde mij snel naar Beason om, duwde hem de kamer uit en sloeg de deur voor zijn neus dicht.

„Jij hebt je geld gehad”, schreeuwde ik hem toe door de kier. „Houd je neus nou buiten de rest of ik draai 'm van je gezicht”.

„Zeg eens”, zei kapitein Peart, „weet jij niet, wat een besloten gezelschap is, als je 't voor je ziet?”

Ik liep recht op hem toe.

„Kapitein Peart, u moogt mij en mijn afkomst al niet kennen. Maar u bent niet zoo dronken, dat u niet weet, dat u een dochter hebt. Ik ben hier gekomen om u bij haar terug te brengen, omdat zij mij dit gevraagd heeft. Dan bemoei ik mij verder niet met uw zaken. Maar u hebt geld in uw zakken en u bent ergens terecht gekomen, waar u dat vast en zeker kwijt zult raken. Uw dochter wacht u aan het veer en zij zit daar moederziel alleen. U moest u schamen! Ga met mij mee!”

„Zeg eens, van wien is eigenlijk dat geld en die dochter en die kamer hier? Wiens eigendom ben ik? Wie ben ik? Ben ik niet Vash Peart, zes-en-veertig jaar oud en best in staat op mijzelf te passen overal tusschen Point Lobo en India Basin?” Hij keek langs de pauweveer naar mij. „En wie ben jij? Je zegt, dat mijn dochter aan het veer is? Hoe weet je, dat ze daar is? Je durft me toch niet vertellen, dat jij dat misselijke roeiboortje bent, dat mij dwars voor den boeg is gevaren, toen ik mooi op weg was en bezig mij te amuseeren? Dat durf je me toch niet te vertellen!” Hij leunde achterover

in zijn stoel, liet de veer vallen en haalde een linnen zak uit zijn rechter broekzak. Het was een zware zak en hij bevatte blijkbaar muntgeld. Hij zette hem met zoo een slag op de tafel, dat het meisje gillend wegsprong en maar ternauwernood haar teenen kon redden. „Ik wed, dat jij mij niet durft vertellen, dat jij de man bent, die aan boord is gekomen en die het gewaagd heeft de hand te leggen aan kapitein Vash Peart”. Hij haalde nog een linnen zak uit zijn linker broekzak en sloeg die eveneens op de tafel neer. Dezen keer raakte hij de teenen van het meisje. Zij gilte van de pijn, sprong van de tafel af en begon hinkend de kamer door te springen.

„Er is nog wel meer, dat verzeker ik je”, zei de kapitein. „Ik verwed beide zakken!”

Het meisje zonk neer in een hoek, waar ze tegen den muur kon steunen en begon rap te ketteren, terwijl zij de punt van haar verschoten roode pantoffel met twee handen vasthield.

Toen scheen hij voor het eerst te merken, dat zij niet bepaald in een goeden luim was. Ik voor mij had hem rustig laten uitspreken, want ik kon toch niet tegen hem op brullen.

„Het kan me nou eigenlijk niet schelen of je die man bent, al of niet. Je hebt mijn vriendin beleedigd. Daarvoor zal ik je vermoorden!”

Hij stond uit zijn stoel op en viel wankelend tegen den wand. Het meisje raadde mij met tal van krachttermen aan — neen, smeekte me — den „dronken gek” te doden. Ik kon 't haar niet kwalijk nemen en ik begreep, dat ze haar woorden niet eerst wikte en woog. De overgang tusschen het kietelen met een veertje en het half verpletteren van de teenen, was te groot voor eenige vrouw, welke dan ook, zelfs als dat verpletteren met geld gebeurde.

Het was nu geen tijd om me lang te bedenken, of te overwegen of wat ik doen zou wel door den beugel kon. Vóór kapitein Peart zijn evenwicht herkregen had, had ik de zakken gegrepen en stopte ze in mijn zak.

„Ik win de weddenschap”, zei ik hem. „Ik ben de man, die u van de draaischijf heeft getrokken”.

Ik liep op de deur toe. Ik herinnerde mij wel eens iets gehoord te hebben van een stelregel of een spreekwoord of iets dergelijks, dat luidt, dat: „waar iemands geld is, daar is zijn hart”.

Ik dacht, dat kapitein Peart's lichaam wel mee zou gaan met zijn hart, als ik er van door ging met zijn geld en ik wou liever, dat dit lichaam mij op zijn eigen beenen achterna liep, dan dat ik het op mijn schouders moest wegdragen. Het spreekt vanzelf, dat, gezien de omgeving, waarin ik mij bevond, dit plan het toppunt van dwaasheid was; maar het was nu eenmaal een avond vol dwaasheden.

„Ik steel het niet”, schreeuwde ik hem toe. „Ik zal het uw dochter geven en als u hard genoeg loopt, kunt u zien, dat ik het haar geef”.

Ik had hulp genoeg om de deur te openen. Er stonden mannen buiten, die mij hielpen. Zij hielpen mij zoo vlug en eenparig, dat het duidelijk was, dat ze op de loer hadden gestaan.

Twee grepen mij bij den kraag, zoodat ik mij niet kon bewegen. Zij duwden mij terug in de kamer. Er kwamen nog drie andere mannen binnen. Een ervan was Beason.

Zij praatten allemaal tegelijk en Beason snaterde 't snelst. Maar kapitein Peart overstemde alle geluiden door een gebul van verrukking. Blijkbaar kende hij die menschen. Hij scheen vooral in zijn schik met de twee mannen, die mij vasthielden. Hij sloeg ze op den rug, stopte ze met dronken teederheid op hun gezicht en bezwoer ze me stevig vast te houden.

„Hij heeft mijn geld gestolen! Gestolen, zeg ik je! Hij heeft mijn vriendin beleedigd! Al drie dagen loert hij op me en probeert ruzie met me te zoeken”, loog hij, tenzij de rum, die hij gedronken had zijn begrip van tijd in de war had gestuurd.

„U ziet, ik krijg uw twintig, Mr. Tick”, hield Beason aan. „Ik zei 't u dadelijk. Ik doorzag dat schunnige heerschap direkt. Hij is, wat ik u zei, dat hij was. U hoort zelf, wat de kapitein zegt”.

Ik had 't druk genoeg met de mannen, die mij vasthielden en kapitein Peart gaf me eenige stompen, die wel van dronkenschap spraken, maar zonder eenige teederheid. Maar ik hoorde toch, wat Beason zei en ik zag, dat de man, dien hij Tick noemde, hem een goudstuk van twintig dollar toestak. Beason grijnsde mij toe en maakte zich uit de voeten. De

man, dien hij Tick genoemd had, duwde het meisje de kamer uit en sloeg de deur achter haar dicht.

Die man Tick beviel me niet — heelemaal niet. Misschien voel ik zulk soort dingen instinktief; best mogelijk. Een duiker moet meestal zijn werk in 't stikdonker verrichten, op den tast en dat kan wel het instinkt scherpen. Dat nu daar gelaten, zoo was 't.

Maar dat gele gezicht met een zwarte snor, die leek of er een streep roet of verf over zijn lip gehaald was en heel dunne wenkbrauwen, die schuin naar boven liepen van een diepe groef of rimpel tusschen de oogen, gaven hem heelemaal niet het voorkomen van een dominee, die in een Zondagsschool les geeft.

Hij bleef met zijn rug tegen de deur staan.

„Onderzoekt hem aan den lijve, heeren”, beval hij. „En geef mij zijn pistool, als u 't gevonden hebt”.

Er was geen pistool, maar zij vonden de twee zakken met goud en mijn kleine rolletje papiergeld eveneens. Toen duwden ze mij in een hoek en deden een paar stappen achteruit; zoo stonden ze mij allemaal een tijdje aan te kijken. Het gebeurde had „Goudstaaf Ike” zoo opgewonden, dat hij was opgekrabbeld en nu bij de toeschouwers stond.

„Het ziet er slecht voor je uit”, zei Mr. Tick.

Wie zwijgt, stemt toe. Dus zweeg ik.

„Wie zijn je medeplichtigen? Waar is de rest van je bende? Jij bent hier binnengekomen zonder pistool. Waar is de hoofd-troep?”

„De hoofd-troep”, zei ik, woedend genoeg om ook eens wat te zeggen, „is bij de veerpont aan het eind van Market Street. Zij is de dochter van dien ouden gek daar en ze huilt, toen ik van haar weg ging. Ik kom pas uit het Oosten en toen ik vanavond van de pont afstapte en voor het eerst van mijn leven voet zette in San Francisco —”

„Jij bent een leugenaar!” gilte kapitein Peart. „Je zit me al een week lang op de hiel en je hebt me ondersteboven gestompt, terwijl ik met mijn vriendin aan het babbel was en niet oplette. Je hebt me bestolen. Het geld is op je gevonden. Maar Vash Peart heeft nog vrienden, die zullen zorgen, dat hij niet afgezet wordt. Daar zijn ze. En jij gaat de doos in, schurk, die je bent!”

„Het ziet er slecht voor je uit”, herhaalde de man Tick en de groef tusschen zijn oogen werd dieper.

Ik begreep, dat hij gelijk had, maar ik was niet voornemens den strijd op te geven zonder een goed gebruik te hebben gemaakt van mijn tong, daar het geen nut had te probeeren mijn vuisten te gebruiken. Ik kwam uit mijn hoek, duwde kapitein Peart opzij en vertelde ze de heele geschiedenis van begin tot eind; en ik merkte, dat ik soms even hard kon schreeuwen als Peart — tenminste, ik moest het wel doen. Ik vertelde ze hoe ik hem achterna gezeten had. Ik zei ze niet mijn naam en mijn vak. Toen ik ze zei, dat ik Beason twintig dollar had betaald om kapitein Peart te vinden, lachte Tick met zijn haakneus, zonder zijn gezicht te bewegen.

„Dat schijnt vanavond zijn vast tarief te zijn om menschen op te sporen” merkte hij op. „Maar, vriendje, dat verhaaltje van jou houdt geen steek. Het is heel wat anders of je probeert, een vader thuis te brengen bij zijn liefhebbende dochter, of dat je hem zijn geld aftroggelt. Je hebt mijn vriend Peart 't laatste ons ballast, dat hij aan boord had, afgenomen; je wou ermee vandoor gaan en we hebben je gesnapt met den buit in je zak. Ik denk, dat we je daarvoor maar eens onder handen moeten nemen.”

Ik wist niet, wat hij van plan was te doen, maar de uitdrukking op zijn gezicht en het gebrom van tevredenheid van Peart gaven mij het idee, dat, wat het ook was, het iets zou zijn, waar ik niet veel plezier van zou beleven.

„Het meisje kan de waarheid van mijn woorden bewijzen”, drong ik aan. „Ik kan u bij haar brengen”.

„Vrouwen moeten zich niet met mannen-zaken bemoeien”, zei Tick.

„Ik zal jelui eens wat vertellen — ik ben er achter”, gromde Peart nu. Hij werd langzamerhand nuchter. Zijn oogen fonkelden. „De zaak zit zoo, Tick: hij heeft me beloerd. Hij is een spion voor de Balch-combinatie. Als hij er met dat geld vandoor had kunnen gaan, had ik het resteerende voor de *Zizania* niet kunnen betalen. Het was een komplot. Zoo hadden ze mij mijn koopje afhandig willen maken”.

U kunt u denken, dat dit allemaal nieuws voor mij was. Ik had er geen flauw idee van, waarover hij het had.

(Wordt vervolgd)

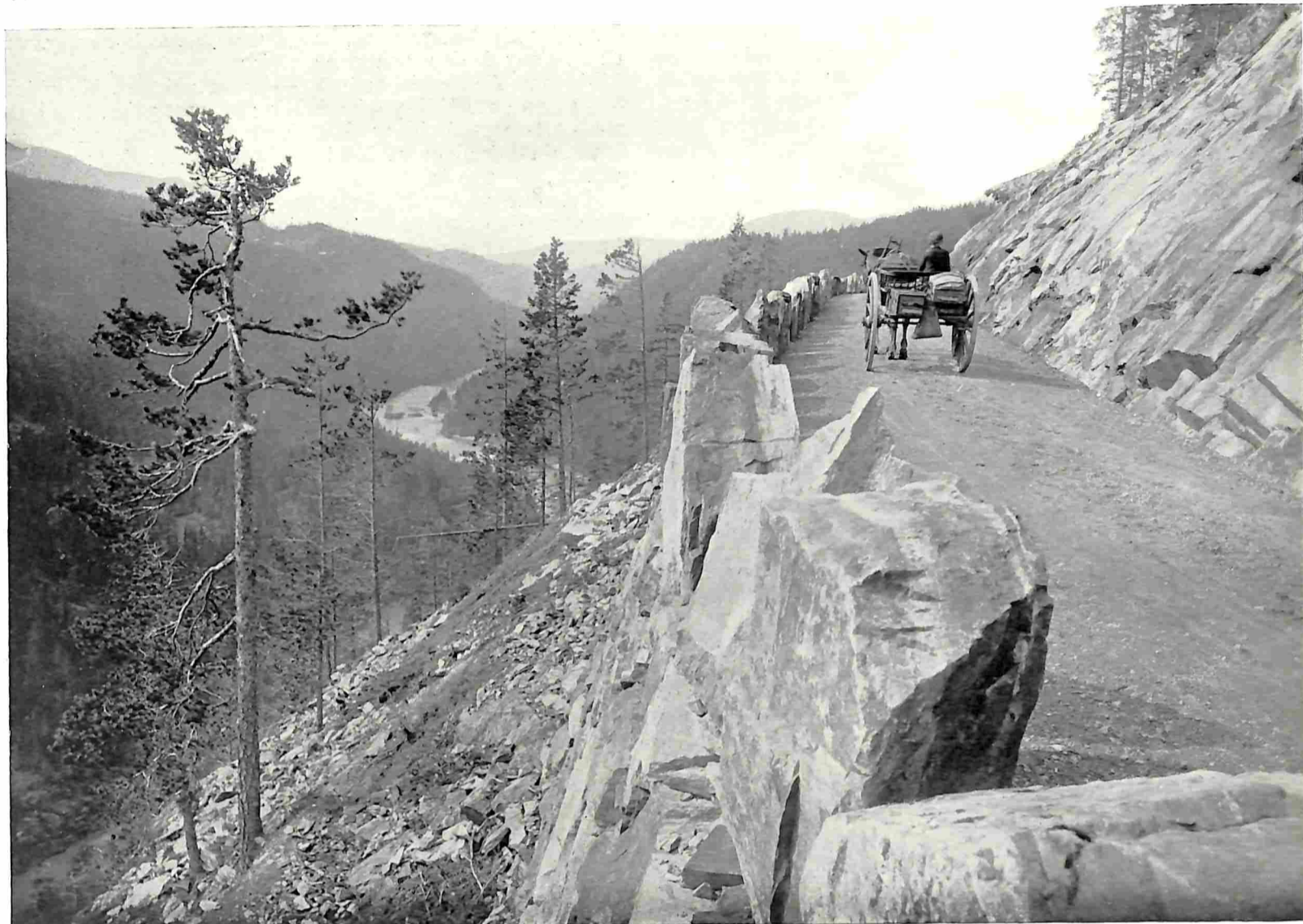

Foto Wilse

LANDSCHAP UIT DE BUURT VAN GRONG

NOORSCH REISHERINNERINGEN

„Dark and true and tender is the north”.
SHAKESPEARE.

NOORWEGENS natuurschoon is geheel ongerept. Het land ligt voor u, alsof het zoeven uit de hand des scheppers was voortgekomen. Dat vooral is de groote bekoring, die er van het Noorden uitgaat; het Noorden, dat fijnzinnige musici, poëten en denkers heeft voortgebracht. Als men vraagt: wat is nu mooier, Zwitserland of Noorwegen? dan kan ik daar geen antwoord op vinden! Noorwegen is zoiets aparts, geheel opzichzelfstaands, zoo uitsluitend Noordsch, dat men het niet met andere landen vergelijken kan. Geografie, geologie, klimaat en dus kultuur en historie wijken af van die van andere landen. Terwijl de Alpen voornamelijk plooiingsgebergten zijn is de geografische gesteldheid van Noorwegen eene geheel andere. Noorwegens gebergten zijn eigenlijk overblijfselen van hoogplateau's, die sinds millioenen jaren (de Noorsche professor Joh. Vogt spreekt zelfs van 500 millioen!), den tand des tijds hebben moeten doorstaan. Door den invloed van het weer en vooral van het water is al, wat er aan aarde en zachtere gesteenten aanwezig was, weggeslepen en naar zee getransporteerd; de kern, de romp kan men zeggen, van het gebergte bleef bestaan, geweldig, imponeerend. In den ijstijd werden de grondlijnen gelegd voor het gigantisch beeldhouwwerk van bergen en dalen. De bergen bestaan voor een groot gedeelte uit primaire rots en zijn zelden overdekt met lagen van latere formaties. Ze bestaan veelal uit gneis en graniet. Door de werkzaamheid van de gletschers vertoonen ze dikwijls een afgeronden of kegelvorm, (hetgeen bijv. bij Stalheim zeer duidelijk te zien is) en zijn kaal en ontoegankelijk. De sneeuwgrens ligt 1000 M. lager dan in de Alpen en met de boomgrens is het ook een heel verschil. Het zijn de berken, die het hoogste klimmen; als zelfs de dennen en sparren met hun donker groen den strijd hebben opgegeven, wuift nog de berk triomfantelijk hare fijne guirlandes door de lucht en haar zilverwitte stam glanst temidden van het grijsgroene

heidekruid op de uitgestrekte hoogvlakten. Beuken groeien slechts in het Zuiden des lands en een smalle strook langs de Zuid-Westkust. ☼ De gletschers van Noorwegen, die op ongeveer 67° liggen, zijn de grootste van Europa; hunne uitloopers hangen als de slippers van een mantel tot in de dalen af, (soms, zooals Svartisen bijna tot in het fjord) vinden hunne voortzetting in de rivieren en talrijke langgestrekte meren in de dalen, die op hun beurt den weg vinden naar het fjord, waarvan de uitloopers in diepe insnijdingen honderden Kilometers ver het land indringen. Zoo is dit land als door een gigantischen ploeg bewerkt en het laat zich hooren, dat van ouds de weg van fjord tot fjord over het water ging. Tegenwoordig, nu er meer wegen zijn en de auto de wereld veroverd heeft, reist men gaarne over het gebergte van het eene fjord naar het andere. En dat is ook wel de beste manier, om het land te leeren kennen in zijne eigenaardige schoonheid. De hoogvlakte heeft een geheel eigen karakter, ook alweer met niets anders te vergelijken. De bodem is er moerassig, turfachtig en zit vol groote zwerfblokken, waar de weg eenvoudig overheen geleid is en die den passagier, als de chauffeur er naar zijn hartelust een aardig vaartje inzet, een aanmerkelijk eind in de lucht doen vliegen! De Noren zeggen van zoo'n weg, dat die zeer „bakket” is en dan lachen ze daarbij! natuurlijk denkende aan die lichtsprongen! ☼ De hoogvlakte is ook het gebied van de mylthebaer; Noorsche specialiteit! nationaal gerecht! dus, wees zoo goed en eet ervan. (Lekker vinden is natuurlijk moreele verplichting). Kortweg worden die bessen mylter (spr. uit muulter) genoemd en met den gebruikelijken room gegeten. Ze lijken op gele frambozen, maar zijn, hun Noorsch karakter in aanmerking genomen, niet zoo zacht en rinscher van smaak. De pitjes, die erin zitten, maken zich onaangenaam bemerkbaar. ☼ Bij de ontoegankelijkheid van het land laat het zich hooren, dat het verkeer zooveel mogelijk over het water gaat en het kan plotseling gebeuren, dat de weg doodloopt op een meer! Dat overkwam ons bij Olden, vanwaar

uit we een onvergelykelyk schoonen tocht hebben gedaan naar den Brixdalsbrae, een van de uitloopers van den geweldigen Jostedalsbrae. Den vorigen avond waren we per schip aangekomen over het fjord en hadden te Olden in het aardige Yris hotel overnacht. Des morgens werd de tocht naar Brixdalsbrae ondernomen; ongeveer een uur wandelen en men staat voor het Oldenvand, een meer van 12½ K.M. lang. Hier houdt de weg op en men stapt op een stoombootje, een vrij primitief ding, waar een éénoogige stuurman den scepter zwaait. Het Oldenvand wordt evenals de meeste dezer langgestrekte meren door steil opstijgende rotswanden ingesloten; ter rechterzijde verheft de „grootte Ceciliënkroon”, trotsch haar donkere, kegelvormige steenmassa's en schuift als de coulissen van een theater voorbij, als ons het stoombootje puffend en sputterend verder over het water brengt. Maar de meeste belangstelling bestaat toch voor de glinsterend witte ijstong, die we tegemoet varen. Van hieruit lijkt het wel, of het ijs tot bijna in het water afloopt, maar hoe dichter men nabijkomt, des te duidelijker blijkt het, dat er nog heel wat Kilometers af te leggen zijn en ook, dat de gletschertorg veel hoger gelegen is. Als de eenoogige Per zijn dobberend vaartuig langs het primitieve landingspiertje gemanoeuvreerd heeft, wacht ons de verrassing van de stolkjaerre te zullen bestijgen. Tegenwoordig, nu in Noorwegen alles per auto gaat, bepaalt zich het rijden in kariol (éénpersoonswagentje) of stolkjaerre (2 persoons) tot afgelegen gedeelten, zooals hier. Het is ook geen bepaald genot, want het lichte wagentje schommelt heen en weer bij iedere beweging van het paard en de leidsels gaan tusschen de twee passagiers door, zoodat men eene vrij gedwongen houding aan moet nemen. De voerman hangt op de een of andere manier achter de passagiers op een minuscuul zitplaatsje, of op de handkoffers, als die er zijn. Maar men moet het rijden op de stolkjaerre toch eens meegemaakt hebben! Ideaal lijkt het anders niet om, zooals in vroeger tijden, een uur of tien per dag in zoo'n vehikeltje te moeten reizen. ☞ De paarden in Noorwegen zijn klein en geel-wit van kleur; ze hebben aardige hoofden en wijd opstaande neusvleugels. De baas is goed voor hen, zooals trouwens in alle Noordelijke landen het volk goed is voor dieren. Onze koetsier, die op onze poging een Noorsch gesprek aan te knopen, dadelijk reageerde, vroeg onmiddellijk of wij uit Holland kwamen en toen zei hij vol trotsch: „Ik heb uwe Koningin gereden”. Dat was

Foto Wilse

BRUIDSLUIERVAL IN DE GEIRANGERFJORD

geweest, toen H.M. met de Gelderland reisde en ook deze tour gedaan heeft. Op meerdere plaatsen was de herinnering aan Haar bezoek nog levendig en algemeen was de bewondering voor Haar eenvoud. Dat slaat in bij de Noren; met bluf en autocratisch optreden bereikt men hier niets dan gesloten stroefheid. Maar nauwelijks bespeurt de Noor bij den reiziger belangstelling in zijn land, den wil zich aan te passen, de poging Noorsch te spreken, of hij ontdooit plotseling en is de meest opgewekte, gastvrije en spraakzame metgezel. Zoo ook onze koetsier; terwijl op de andere, meest door Engelschen bezette stolkjaerren een plechtig zwijgen heerschte, voerden wij een geanimeerd, hoewel niet altijd wederzijdsch begrepen, gesprek. ☞ De weg steeg voortdurend en de ijsmassa scheen nader te komen; van dezen afstand zag ze er uit als een hermelijnen mantel; de donkere spleten en kloven erin leken de zwarte staartjes van het hermelijn. De zon schitterde op het ijs, alles was licht en tintelend, maar onderwijl trok achter ons een vreeselijk onweer op over het meer; daar was de lucht inktblauw, de bergen stegen als pikzwarte wanden uit het water. Een beeld als uit Dante's Inferno, onheimelijk en dreigend. En voor ons uit bleef alles licht en zilver, een stralende Noordelijke zomerdag. Fantastisch zijn de contrasten in het Noorden en de effecten wisselen met ongekende snelheid, evenzoo de kleurschakeeringen, de tinten van licht en schaduw en van het water. Gelukkig trok het onweer af en heeft onzen tocht niet geschaad. Met het stijgen van den weg was het een alleraardigst gezicht, de kleine karavaan van 5 à 6 wagentjes naar boven te zien komen. Na een flinken rit kwamen we aan een klein boerderijtje, waar de paarden gestald werden en de koetsiers de uit het hotel meegenomen lunchmanden naar binnen brachten. Want we zouden op den terugweg hier eten en anders dan de gebruikelijke visch uit het meer of de beken kon dit „restaurant” natuurlijk niet verschaffen. Een van de koetsiers ging mee, om den weg te wijzen, want er is niet meer dan een steenig pad, hier en daar niet te vinden, als het door de elzenboschjes gaat. Handwijzertjes: „Naar den gletscher” zijn hier niet te vinden! Niets dan de natuur, ongerept, geheimzinnig ruischend aan alle kanten van onzichtbare watervallen. Want hier, zoo dicht bij den gletscher, zijn watervallen zonder tal en zonder naam. Langs het steenige pad flink klimmend, kwamen we n het morenengebied en nu raadde de gids de oudere dames aan, maar lie-

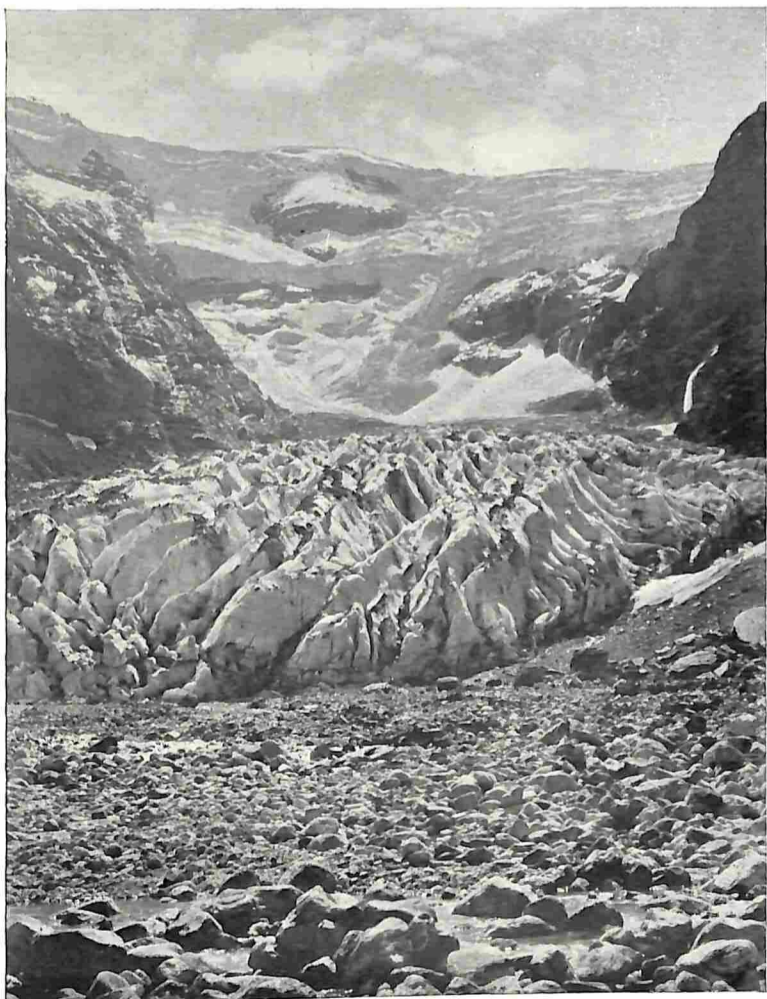

Foto Wilse

UITLOOPER VAN DE JOSTEDALSBRAE

ver hier te blijven. We waren nu vlak bij den gletscher en merkwaardig was het, het ijs te zien tusschen de bladen der elzeboompjes door. Een groote drempel van rotsblokken en los gesteente, door het ijs voor zich uitgeschoven, scheidde ons nog van den gletscher. Daar moesten we overheen klauteren. De gids voorop, om de beste plekken uit te zoeken. Boven op den drempel kreeg men de volle laag van een harden, kouden wind, die van den gletscher af in het dal trekt. Men moest niet te veel op den rand blijven staan, want dan had men kans er afgeblazen te worden! En nu scheidde ons nog slechts enkele passen van dien enormen muur van ijs. Overal spleten en kloven met geheimzinnig, groen-schemerig licht gevuld, overal een fijn gekraak, gelispel, gefluister, geborrel van het afstroomende water. Kleine beken kronkelen aan alle kanten door de steenen en zoeken hunnen weg naar het dal, lawines en watervallen vormen zich en vermengen hunne stemmen met honderd anderen tot één groot, geheimzinnig ruischen. En als men hier staat in den ban van een volkomen ongerept, grootsch natuurtafereel, dankt men den hemel, dat er geen ijsgrot is, waar men voor een halve kroon toegang heeft en geen fotograaf, die uw contereitsel wil maken met den gletscher als gratis achtergrond....

(Wordt vervolgd)

HELENE MULLER MASSIS

REUZENSLANGEN

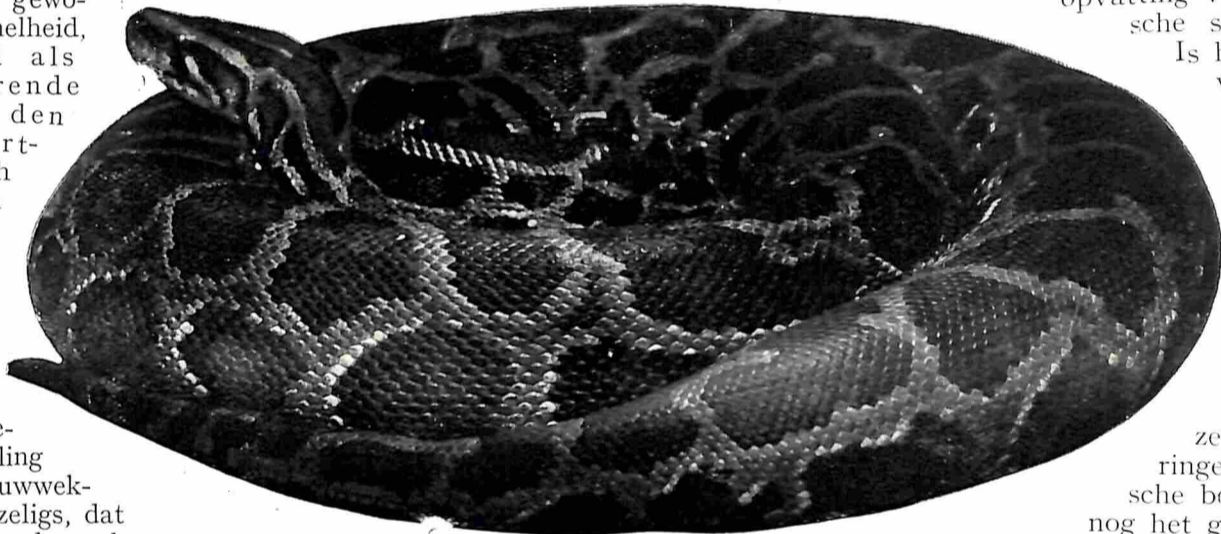
EEN lang gerekte pootloos dier, dat zich niettemin op het land met buiten gewone snelheid, kronkelend als een slingerende rivier, over den grond voortbeweegt en zich met zulk een lichtheid en vlugheid geruischloos door het gebomte windt — zulk een dier is voor den gewonen sterveling iets zóó afschuwwekkends en griezels, dat het niet verwonderen kan, dat ten allen tijde en bijna overal op aarde de vrees voor slangen een groote rol heeft gespeeld in de sagen en in het geloof der volken, en dat niet alleen de sagen, maar ook de gebruiken van tal van volken de slang nu eens gedenken met vrees en afschuw, dan weér met liefde en vereering. ☞ Zoo bewezen de Romeinen de slang goddelijke eer en nog heden ten dage wordt bij verschillende volksstammen de slang beschouwd als de voortbrengster van regen, zooals bij de Indianen, die in de kronkelende beweging van de slang het symbool van het water zien. ☞ De ingewikkelde slangendans bij verschillende Indianen-stammen heeft niet alleen het maken van regen ten doel, doch tevens het bevorderen van de ontkieming, van den groei en het rijpen van het koren. Verschillende handelingen bij deze ceremonie, waarover een uitgebreide litteratuur bestaat, leeren ondubbelzinnig, dat ook zonvereering ermede bedoeld wordt. Is niet een slang, die haar staart in haar bek houdt, het zinnebeeld der licht, warmte en leven brengende zon? Verschillende feiten bewijzen tevens, dat de slangenvereering beter aangeduid kan worden als voorouderen-vereering, die wellicht ontstaan is bij de natuurvolken, die, onder den indruk van de geluidloze beweging en de bedrijvigheid der slang, verbonden met haar starenden blik, van welke een merkwaardige biologeerende kracht uitgaat, haar beschouwd als het materialisatie-product van den geest van een of anderen grooten voorvader. Als zoodanig meende men, dat de slang de hoogste wijsheid bezit en de macht heeft van de bewoners der onzichtbare wereld. Dit geloof leidde vanzelf ertoe, aan de slang de macht toe te schrijven, over het leven en de gezondheid, en dus over

den regen, van welke deze zegeningen afhankelijk zijn. ☞ Bij bijna alle natuurvolken heerscht, in verband met dit geloof, de vaste overtuiging, dat, wie een slang doodt, ook spoedig sterven zal. ☞ Bij de Boschnegers van Suriname wordt een Afgodsslang (*Boa constrictor*), die een kamp binnendringt, vriendelijk toegesproken, en verzocht, zich verder te verwijderen. Wanneer zulk een reuzenslang een hut is binnengekomen, laat men het dier stil begaan, ja, de bewoners zullen eerder de hut verlaten, dan haar te doden, hetgeen zij bij profane slangen wel plegen te doen. Is bij het ontbosschen van een terrein voor het aanleggen van nieuwe kostgronden een *Boa* omgekomen, dan verkeert het boschnegervolk in grooten nood. Het lijk wordt bewaard in een expresselijk ervoor vervaardigde kist, die zoolang in de hut wordt bewaard, totdat men het van de lijkklucht niet meer uithouden kan. Daarop wordt het lijk onder een luide klinkende doodenklacht plechtig begraven en een slangendans (*Sneki-Pre*) uitgevoerd, om den geest der slang gerust te stellen en vriendelijk te stemmen. ☞ Ik zelf zag van de woning van een in de nabijheid van een Boschnegerkamp wonenden Hernhutter-zending een krachtig gebouwden Boschneger hard wegloopen, toen de zending hem een *Boa* op spiritus toonde. Hij durfde zich niet meer te vertoonen. ☞ Men behoeft echter niet zover te reizen, om voorbeelden van slangenvereering aan te treffen en voorstellingen te vinden, die in de gebruiken en in de mythen en legenden van natuurvolken tot uiting komen en die de ontwikkelde en verlichte mensch niet aanvaardt kan. Wordt niet hier te lande in de kerk een felle strijd gevoerd over de al of niet letterlijke

opvatting van het Bijbelsche slangenverhaal?

Is het dan te verwonderen, dat verder van de cultuurcentra, op het platte land, het geloof aan de heil aanbrengende slang nog welig tiert? Bij de Russische, ja zelfs bij de Thüringer en Zuid-Duitsche boeren heerscht nog het geloof, dat de in de woning binnendringende

slang een boodschap van het vriendelijk naderend geluk komt brengen. ☞ De geheimzinnige, sluipende beweging der slang, om plotseling haar prooi te bespringen, geeft bij den cultuurmensch, die voor de hier behandelde bijgeloovigheden en voorstellingen niet ontvankelijk meer is, slechts tot vergelijkingen met sommige menschelijke naturen aanleiding. Van het verraad en den laster zegt men, dat het onsluipert als een slang; een vrouw, die met zoete woordjes en verfijnd comediespel zich de liefde van een man wint, om later zich in haar ware gedaante te vertoonen, vergelijkt men terecht met een slang, enz. ☞ Maar laten wij nu het gebied van het bijgeloof en het geheimzinnige verlaten en ons tot de uitkomsten der waarneming wenden. De oningewijde meent de slang onmiddellijk te kunnen herkennen aan haar langgerekt, pootloos lichaam. Echter hebben aan den eenen kant eenige andere gewervelde dieren deze eigenschappen met de slangen gemeen, zooals de hazelworm, een in ons land op heidestroken algemeen voorkomende hagedissoort, en de blindslangen, die de dierkundige bij de klasse der tweeslachtige dieren of Amphibien onderbrengt, terwijl er aan den anderen kant bij eenige reuzenslangen, zooals bij de *Pythons*, de *Boa* en de *Anaconda* overblijfsels of rudimenten van achterste ledematen voorkomen, waaruit blijkt, dat tusschen de slangen en de hagedissen geen scherpe grens te trekken valt. ☞ Toch bezitten de slangen eigenschappen, die deze reptielen tot een bijzonder diertype maken. Zij bezitten niet geen oogleden en het oog wordt bedekt door een doorschijnend gedeelte der huid. Een elastisch weefsel verbindt de beide onderkaakshelften, terwijl bij velen ook de overige schedelbeenderen door rekbare banden onderling verbonden zijn,

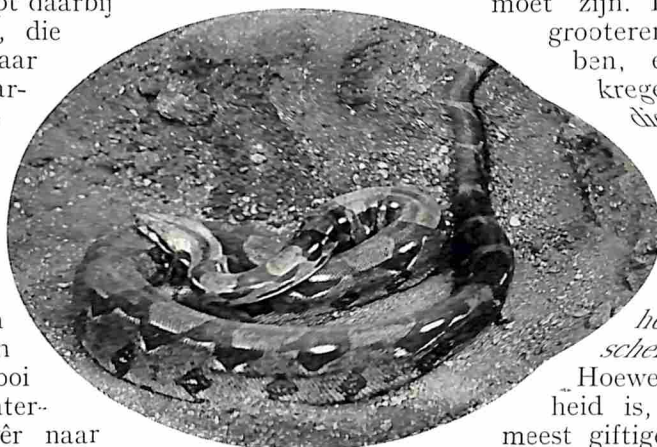
NETPYTHON-PYTHON RETICULATUS. DE OELAR SAWAH DER MALEIERS (OOST-INDIË)

DE AFGODSSLANG. BOA CONSTRICTOR UIT TROPISCH ZUID-AMERIKA

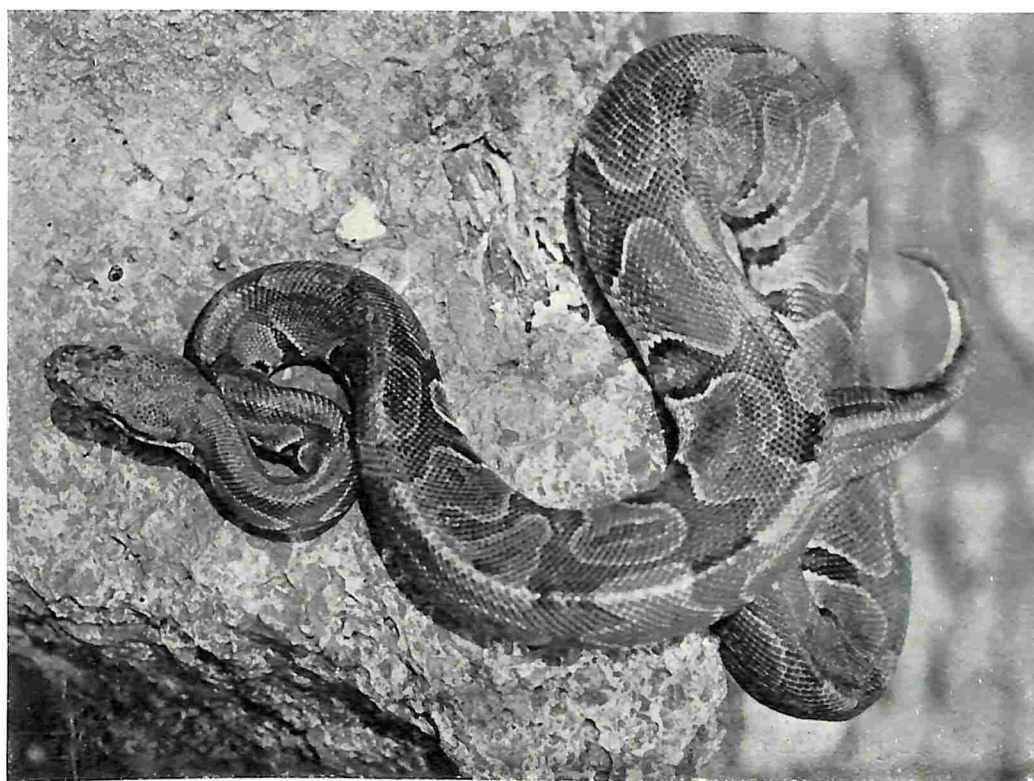
waardoor zij in staat zijn, een prooi door te zwelgen, welks omvang dien van den slangenkop verre overtreft. Het ruimliggende mondslijmvlies helpt daarbij belangrijk mede. De gespleten tong, die bij het inzwelgen achterwaarts in haar schede teruggetrokken ligt, doet daarbij geen dienst. Dit orgaan, dat de slang in wakenden toestand voortdurend uitsteekt en intrekt, is slechts een gevoelig tastwerktuig, dat de omgeving verkent. De haakvormige, achterwaartsgerichte, spitse tanden, die niet alleen tegen de boven- en onderkaaksbeenderen, doch ook tegen de verhemeltebeenderen zijn ingeplant, dienen slechts om de prooi te grijpen, die wel gemakkelijk achterwaarts kan glijden, doch niet weër naar voren kan komen. Hetgeen een slang dus eenmaal heeft vastgegrepen, kan zij niet meer los laten, en het moet aan haar instinct worden toegeschreven, dat een slang geen dier aanvalt, dat zij niet kan doorzwelgen. Toch stelt een eenmaal vastgegrepen prooi den aanvallers soms op een zware proef, en komt hij eerst na geruimen tijd den zwaren arbeid te boven. Zoo heeft eens in de Londensche Zoo een Boa een soortgenoot, die een duif had vastgegrepen, haar den buit willen ontrooven. Maar de gulzigaard hapte te ver, zoodat zijn tanden in den kop van zijn tegenstander terecht kwamen, dien hij genoodzaakt was, langzaam in te zwelgen; met groote inspanning zijner krachten gelukte hem dit, en dagen had hij noodig, om van zijn zwelgpartij te bekomen. ☒ Behalve de bovengenoemde grijptanden, hebbende giftslangen nog in het middelste gedeelte van de bovenkaak, tusschenkaak genoemd, nog met een giftklier in verbinding staande tanden, gifttanden genoemd. Wij kunnen dus zeggen dat de slangen een eigen diertype vertoonen, waarin zekere kenmerken vereenigd voorkomen, die in de orde der hagedissen over verschillende ondergroepen verdeeld zijn. ☒ De groote dewegelijkheid van het lichaam, die tot den angst voor slangen zoozeer bijdraagt, wordt voornamelijk veroorzaakt door het groot aantal wervels, dat bij eenige der grootste Pythonsoorten meer dan 400 kan bedragen. De verdere bouw van het slangengeraamte maakt de verzwelging van dieren mogelijk, die ons, in verband met hun veel aanzienlijker omvang, onmogelijk naar binnen

te werken schijnen. Alle wervels, behalve de eerste 2 of 3 en de staartwervels, dragen ribben, die allen vrij in den lichaamswand eindigen, omdat een borstbeen ontbreekt. De slang kan dus haar lichaam zijdelings en benedenwaarts sterk uitzetten, terwijl ook de ademhaling door de zijdelingsche bewegingen der ribben plaats heeft. De aan de wervelzuil en tusschen de ribben verbonden krachtige spieren stellen de slang tot buitengewone krachtsontwikkeling in staat, zoodat reuzenslangen zich om een prooi van de grootte van een ree kunnen heen kronkelen en deze tusschen de windingen met gemak kunnen doodrukken. De genoemde spieren zijn het ook, die de slang in staat stellen, in S-vormige bochten over den grond heen te kruipen, terwijl de ribben door middel der tusschenribspieren en door hunne verbinding met de buikschubben, als bewegingsorganen werken en de ontbrekende ledematen kunnen vervangen. Door deze gecombineerde werking is de eigenaardige met den buik over den grond kronkelende beweging der slang mogelijk, die den ongewijde zoo geheimzinnig lijkt en tot den algemeenen afschuw voor slangen, alsmede tot de slangenvereering bij verschillende volken heeft aanleiding gegeven. ☒ Wanneer een slang haar prooi, te beginnen met den kop, naar binnen heeft gewerkt, en men ziet de plaats, waar haar slachtoffer zich bevindt, tot een groote dikte opgezwollen, begrijpt men, dat de beschubde slangenhuid uitermate rekbaar moet zijn. Deze heeft dan ook door den

DE AFGODSSLANG. BOA CONSTRICTOR UIT TROPISCH ZUID-AMERIKA

grooteren samenhang der gladde schubben, een grootere rekbaarheid verkregen dan bij andere kruipende dieren. Deze rekbaarheid heeft echter haar grenzen, en aangezien de huid niet groeit, slijt zij na verloop van tijd, het eerst aan de lippen, en wordt ten slotte geheel afgestroopt. Na de vervelling, die meerdere malen in het jaar plaats heeft, komt de slang met een frischer getinte huid te voorschijn. ☒ Hoewel het van algemeene bekendheid is, dat onderde kleinste slangen de meest giftige soorten voorkomen, worden de niet-giftige reuzenslangen toch niet minder gevreesd. Hare enorme lengte en aanzienlijke dikte, evenals haar buitengewone kracht, hebben ten allen tijde en overal bij het volk een grooten indruk gemaakt, en verwonderen kan het niet, dat vele reizigers en zelfs natuurbeschrijvers zich bij de moeilijkheid, om de lengte van een slang, zelfs wanneer zij onbewegelijk ligt, te schatten, zich aan overdrijving hebben schuldig gemaakt, wanneer zij van slangen van 40 M.

KONINGS-PYTHON. PYTHON REGIUS UIT WEST-AFRIKA

spreken. Tegenwoordig weet men echter, dat exemplaren van 10 M. zeldzaam zijn. ☼ De dierkundige heeft de reuzenslangen, wegens de soms uitwendige sporen van de achterste ledematen, tot een afzonderlijke familie, die der Boidae, gebracht. De kop dezer slangen is meer of minder duidelijk van den romp gescheiden, heeft een driehoekige of verlengd-eivormige gedaante, is sterk afgeplat en versmalt zich naar voren tot een afgeronden snuit. Door het krachtige spierstelsel puilt het lichaam zijdelings uit. De staart, die soms tot een afzonderlijk aanhangsel duidelijk is afgezet, dient bij sommige soorten als grijpstaart. Als het merkwaardigste dezer slangen mogen de overblijfselen van achterste ledematen nabij den aars beschouwd worden, die ons de afstamming der slangen leeren kennen van kruipende dieren, welke goed ontwikkelde pooten hebben gehad. Deze sporen van achterste ledematen zijn veelal zelfs uitwendig als een hoornige stompe klauw zichtbaar. ☼ De schubben, vooral die van den kop, die voor eene bepaling der slangensoorten een zoo gewichtig kenmerk opleveren, zijn ook een gewichtig herkenningsmiddel van de familie der reuzenslangen. De kop is overdekt met grootere tafels, de rug met kleine zeshoekige schubben, terwijl de buikschubben smal en breed zijn en over het staartgedeelte óf ongedeeld achter elkander liggen óf een dubbele rij vormen. ☼ De reuzenslangen bewonen de groote wouden tusschen de keerkringen, het liefst die, welke door rivieren doorsneden worden, aan oevers waarvan of waarin zij op allerlei niet al te groote dieren jagen. Overdag liggen zij onbewegelijk in de meest ingewikkelde, dichte kronkels opgerold, en eerst, wanneer de schemering invalt, komt er beweging in de reusachtige weeke massa en ontrolt zij den eenen kronkel na den anderen, om evenals vele harer medebewo-

ners van het woud op voedsel uit te gaan. Vooral in dien rusttoestand is het zeer moeilijk, de lengte van het ondieer te schatten en het is niet te verwonderen, dat onder de Surinaamsche negers, die een zoo rijken schat van zinrijke spreekwoorden bezitten, die voor elke gebeurtenis in het leven kunnen dienen, en van welke zij ijverig gebruik maken, om een goede moraal te verspreiden, er ook een aantal in omloop zijn, die aan de eigenschappen der slang ontleend zijn, zooals: Efi joe no loekoe na langa vo Sneki, joe no sabi, fa joe wani kili hem = Wanneer ge niet naar de lengte der slang ziet, weet ge niet, hoe ge haar moet dood slaan, waarmede zij willen zeggen: Ge moet overleggen, eer ge handelt. ☼ De meest bekende reuzenslangen zijn de Pythons, die in verschillende soorten in de tropische deelen der oude wereld voorkomen, de Boa constrictor en de Anaconda uit de warme gebieden van Amerika. ☼ Er zal wel geen landgenoot zijn, die in onze Oost verblijf heeft gehouden en de Net-pyhton niet gezien heeft, de Pythonsoort, die niet alleen in den Indischen Archipel tot aan Ambon, doch ook in Achter-Indië en op de Philipijnen algemeen is. Ja, menigeen zal deze reuzenslang wel eens in de woning of op het erf hebben aangetroffen, waar zij jacht maakt op ratten en kippen. Overdag ligt zij in een kluwen op donkere plaatsen opgerold, doch wordt ook niet zelden onder het atappen dak der woningen aangetroffen. Voor den mensch is deze slang, die wel eens een lengte van 10 M. kan bereiken, niet gevaarlijk, zelfs door het verdelgen van ratten

voor een deel nuttig. De kleur dezer slang is olijfbuin met donkere rugstreep en evenzoo getinte zijstrepen, die zich op den romp tot een reeks van ruitvormige figuren verbreedden, waarom zij den naam van Net-pyhton (Python reticulatus Schn.) heeft gekregen. Bij de Maleiers staat zij bekend als de Oelar sawah. Een veel kleinere soort is de Afrikaansche Koningspyhton (Python regius) — zie nevenstaande illustratie — die in West-Afrika voorkomt, en hoewel slechts een lengte van 1¼ M. bereikende, niet minder kracht kan uitoefenen. Zij ligt doorgaans op een boomtak en loert, met het voorlichaam naar beneden hangend, op haar prooi. ☼ Begeven wij ons nu in gedachte naar Zuid-Amerika, dan treffen wij in de oerwouden van dit uitgestrekte gebied, vooral langs de talrijke het land doorstroomende rivieren, in de eerste plaats den Afgodsslang (Boa constrictor — zie de bijgaande illustratie) aan. De teekening en de verdeeling der bruine, steenroode, gele en zwarte banden is zóó ingewikkeld, dat wij hier van eene nauwkeurige beschrijving van het uitwendig voorkomen willen afzien; een voornaam kenmerk is, dat de schubben over den kop in grootte niet verschillen van die, welke den rug en de zijden bedekken. Deze in Suriname zeer veelvuldig voorkomende 3—4 M. — enkelen beweren soms wel 10 M. — lange slang, hier door de negers „aboma” of „Papa Snéki”

geheeten, leeft in rotsspleten en holen, onder boomwortels en dergelijke schuilplaatsen, hangt zich dikwijls aan takken op, om haar lichaam als een enorme lasso om een voorbijgaand slachtoffer te slingeren. De beweringen, dat zij groote zoogdieren en zelfs menschen aanvalt, berusten op overdrijving. De eieren, die zij leggen, hebben de grootte van een ganzenei, bezitten een leerachtige schaal, en komen door de zonnewarmte uit. De pas uitgekomen jongen hebben reeds de

BINNENPLAATS VAN DE BROUWERIJ „HET SCHEEPJE” TE HAARLEM, EEN BINNENPLAATS, WELKE IN HAAR PRIMITIEVE INRICHTING WEINIG SAMENHANG VERTOONT MET HET PATRICISCHE INTERIEUR VAN HET WOONHUIS (ZIE BUITEN 1915, BLZ. 592), BEHOOREND BIJ DE BIERBROUWERIJ, DIE AL IN DE TWEDE HELFT DER 14E EEUW ZICH BEVOND AAN HET SPAARNE NABIJ DE AMSTERDAMSCH E POORT

Naar een teekening van E. v. d. Velde

grootte van 7—8 cM. ☼ Met de Surinaamsche negervertelling „de Boa in de gedaante van een schoonen jongeling”¹⁾, wordt een waarschuwing aan de meisjes bedoeld, die vele huwelijksaanzoeken afslaan, en zodoende in handen kunnen vallen van een nietswaardige. ☼ De fraaie kleuren, die men bij den Boaconstrictor van Zuid-Amerika bewondert, worden nog overtroffen door de Boa-soort van het groote eiland Madagascar (Boa Madagascariensis). De schitterend blauwe en goud-groene metaalglans, die de volwassen exemplaren dezer ± 3 M. lange reuzenslang vertoont, zijn op een plaat niet weér te geven en laten ons een der mooiste voorbeelden zien van de kleurenpracht van vele tropische slangen. ☼ De grootste Zuid-Amerikaansche reuzenslang is de Waterboa (Boa murina of Eunectes murinus), door de negers van Suriname eveneens Aboma, door de Indianenstam der Arowakken aldaar Kamoedi genoemd. Door de verdeeling en de grootte der schubben op den kop — de kopschubben zijn grooter dan die op den rug en de zijden — en door de kleurverschillen onderscheidt deze reuzenslang zich van de echte Boa's. Ook deze soort, die 10 M. lang kan worden en den omvang van het menschelijk lichaam kan bereiken, vertoont op den rug een prachtig iriseerenden weerschijn. ☼ De Anaconda leeft in de nabijheid van het water, in Suriname aan de oevers der talrijke rivieren, voedt zich met vogels en zoogdieren, en

grootte van 7—8 cM. ☼ Met de Surinaamsche negervertelling „de Boa in de gedaante van een schoonen jongeling”¹⁾, wordt een waarschuwing aan de meisjes bedoeld, die vele huwelijksaanzoeken afslaan, en zodoende in handen kunnen vallen van een nietswaardige. ☼ De fraaie kleuren, die men bij den Boaconstrictor van Zuid-Amerika bewondert, worden nog overtroffen door de Boa-soort van het groote eiland Madagascar (Boa Madagascariensis). De schitterend blauwe en goud-groene metaalglans, die de volwassen exemplaren dezer ± 3 M. lange reuzenslang vertoont, zijn op een plaat niet weér te geven en laten ons een der mooiste voorbeelden zien van de kleurenpracht van vele tropische slangen. ☼ De grootste Zuid-Amerikaansche reuzenslang is de Waterboa (Boa murina of Eunectes murinus), door de negers van Suriname eveneens Aboma, door de Indianenstam der Arowakken aldaar Kamoedi genoemd. Door de verdeeling en de grootte der schubben op den kop — de kopschubben zijn grooter dan die op den rug en de zijden — en door de kleurverschillen onderscheidt deze reuzenslang zich van de echte Boa's. Ook deze soort, die 10 M. lang kan worden en den omvang van het menschelijk lichaam kan bereiken, vertoont op den rug een prachtig iriseerenden weerschijn. ☼ De Anaconda leeft in de nabijheid van het water, in Suriname aan de oevers der talrijke rivieren, voedt zich met vogels en zoogdieren, en

¹⁾ Dr. H. VAN CAPPELE, Mythen en Sagen uit West-Indië, W. J. THIEME & CO., 1926, blz. 337.

ligt op de loer, als zoogdieren de rivier overtrekken. De bekende natuurschrijver van Suriname, de Duitscher Kappler, vond in de maag van een meer dan 5 M. lang exemplaar het nog onverteerde, 50 kilo wegende lichaam van een waterzwijn (het grootste der tegenwoordig bestaande knaagdieren). De jongen schijnen zich ten koste van het voedsel in het ei geheel in het moederlichaam te ontwikkelen en levend geboren te worden (eierlevendbarend te zijn). Als wij de juistheid der waarneming aannemen, vond men in een Anaconda eens 8 eieren, waarin de jongen reeds bijna geheel ontwikkeld waren en een lengte van 30—45 c.M. bereikt hadden. Een reusachtige Anaconda heeft mij het angstigste oogenblik van mijn tocht door de oerwouden van Westelijk Suriname bezorgd. Diep uit het binnenland waren wij in onze roeiboortjes de Nickerierivier weër tot aan het lage uit klei opgebouwde kustgebied afgezakt, toen een reusachtige Anaconda onze aandacht trok; door den muskusgeur, dien de Anaconda, evenals de Boa constrictor, verspreidt, had zij hare aanwezigheid reeds aan onze negers verraden. Het meer dan een mansarm dikke dier lag gedeeltelijk in het water van den rechteroever te slapen, toen wij voorbij voeren. Blijkbaar opgeschrikt door de roeislagen stak het monster het voorste deel van zijn lichaam omhoog en richtte zijn kop naar de rustverstoorders toe. Nauwelijks had onze kok, de immer hartstochtelijke jager, die achter in onze boot de stuurparel hanteerde, het verleidelijke schot gewaagd, of onze ondeugende negerroeiers trachtten door eenige tegengestelde bewegingen hunner riemen de boot recht op het monster aan te sturen. In tijds wist echter de in angst verkeerende jager nog het gevaar door eenige krachtige parelslagen af te wenden, en onze boot op enkele meters van het slechts gewonde dier tusschen het struikgewas te doen landen. Verheugd, dat ik aan het gevaar ontkomen was — het dier bleef onbeweeglijk in zijn houding volharden — en dat ik weder met een der belangrijkste vertegenwoordigers der Surinaamsche fauna had kennis gemaakt, van wien men vertelt, dat hij, in angst verkeerende, menschen aanvalt, zetten wij onzen tocht weder naar de bewoonde wereld voort.

H. v. C.

HET BIER IN NEDERLAND

(Slot)

IN Leiden bloeide de brouwering reeds in de 14e en 15e eeuw. Van 1411 dateert een uitvoerige keur op het ambacht en in 1502 waren er 16 brouwers. Van meer betekenis was Gouda, dat in 1588 niet minder dan 120 brouwerijen telde, welk aantal in 1606 tot 14 was gedaald. Evenals in Delft werd ook hier veel kuitbier gefabriceerd. „Wanneer wi coyte drincken mochten zonder axise, so en sullen

... EN VUL DEN KROES TOT AAN DEN PEGEL

IN DEN „SLEUTEL”

wi omme des guden coopswille nicht dan coyte willen drincken” lezen wij in oude rekeningen. Maar ook andere soorten werden daar gebrouwen. De brouwerij „de Maagd van Gent” zorgde voor het vreemde bier, dat in schepen langs Brouwershaven, dat evenals Biervliet zijn naam daaraan ontleende, naar Vlaanderen werd gevoerd¹⁾. In 1392 bepaalde een ordonnantie bier te brouwen „op ten aart van hoemborch, dat es te verstaen dat men noemt Gouds Hamburchs”. Wat den lateren tijd betreft, heeft de brouwerij van 1850 tot 1875 tamelijk gefloreerd, maar de voornaamste brouwerijen „de Hand” en „de Gekruiste Sleutels” moesten het in 1906 en 1918 opgeven. De stapelplaats Dordrecht kon zeker in het bierbedrijf meetellen. Vóór 1600 bestonden daar 3 of 4 brouwerijen: de Vijgeboom, de Engel, de Bel, het Ankertje en Rome. De Vijgeboom was het geboortehuis van Charlotte Brabantia, dochter van Prins Willem van Oranje en Charlotte van Bourbon (18 Oct. 1558). Als brouwer van de Bel wordt in 't laatst der 17e eeuw genoemd Isaac Bernards van Amsterdam en in 't einde der 18e eeuw Willem Matheus van den Santheuvel. Het aantal brouwerijen bedroeg in 1607 nog 28, waaronder d' Oranjeboom, de Dissel, het Wit hart, het Rood Hart enz. In 1697 was het aantal tot 14 of 16 gedaald, die tesamen per jaar 600 brouwsels produceerden. In 1799 waren er nog maar 5 overgebleven, waarvan de Bel de voornaamste was. De overigen zijn in de 19e eeuw verdwenen. De Vijgeboom, hoek Kleine Spuistraat, werd in een zeepziederij veranderd, de Engel, daarnaast, in een apotheek. Thans is alleen de Sleutel, dateerende van 1433, blijven bestaan, hoewel vereenigd met de Ster van Zwijndrecht. Het brouwershuis van de Sleutel uit de 16e eeuw, staat op de Groenmarkt en is gerestaureerd. Gaan wij nu naar Gelderland, dan zien wij, dat de brouwering van Arnhem van tamelijke betekenis was, ook voor den omtrek. Reeds in 1587 wordt gesproken van een brouwerij bij Rodenburch. In de Oeverstraat waren er verscheidene, o.a. die van Dirck Willemsen Backer, van Engelen en de familie van Schevichaven, die er meerdere bezat. Een der voornaamste was het Witte Paard op den hoek van een later gesloten steeg tusschen Oeverstraat en Langstraat. Reeds vóór 1784 ging ze over aan de brouwerij de Kroon aan den Amsterdamschenweg. Het schijnt, dat de stad Arnhem het alleenrecht had van brouwen op de Veluwe, hetgeen blijkt uit een rapport van 1578. Een 40 tal jaren eerder waren om dezelfde reden door burgers van Arnhem de brouwketels weggehaald uit Apeldoorn, Beekbergen, Rosendaal en de Praat, tegenover Arn-

1) Vele familienamen zijn aan het bier ontleend, zooals Brouwer, Bierman Bierschenk, Biersteker, Hoppenbrouwer, de Gruyter (naar het gruitbier), Kuitjenbrouwer (naar het kuitbier) komt voor het eerst in 1511 in Utrecht voor, Bierenbroodspot, Zuurbier, Sauerbier, Dunnebier enz.

hem. ☒ Amersfoort, ofschoon niet behorende tot de Hollandse en dus onder de Generale Brouwers vertegenwoordigde steden, was niettemin een der voornaamste centra van het bierbedrijf. Dat de brouwering daar van buitengewone beteekenis was, moge blijken uit het „feit”, dat daar volgens A. van Bemmelen, „Beschrijving van Amersfoort”, niet minder dan 350 brouwerijen bestonden, hetgeen ook valt op te maken uit een geschilderd glas, waarmede in 1614 de Sint Joriskerk aldaar werd „verciert”.

Men zag weleer in 't Amersfoortsche dal
Driehonderdvijftig brouwers leven;⁴
Maar die daar nu nog zijn in 't getal,
Die hebben dit glas alhier gegeven.

☒ Hun getal was toen echter zoo groot niet meer en het brouwsel was ook slecht geworden, zoodat het met den schimpnaam dunnebier en scherpbier werd bestempeld. Toch had Amersfoort eenmaal het brouwmonopolie in het Sticht bezeten; 4 November 1538 werd door Karel V bepaald „dat niemant soude mogen brouwen in Stigte binnen twee mijlen van der stad Amersfoort”. In het gemeentearchief van Amersfoort vond ik o.a. een missive van de brouwers aan de regeerders der stad, meldende, dat Thonis Jacobs onder Bunschoten tegen de ordonnatie bier brouwt en verkoopt (1634) en een publicatie van Johan Albrecht, „Grave t'zou Solms, gouverneur binnen Utrecht,” om te verbieden het tappen van bieren zonder daartoe gequalificeerd te zijn. (1635) Uit een en ander blijkt, dat de rechten der Amersfoortsche brouwers met kracht werden gehandhaafd. ☒ In Groningen golden weer andere gebruiken dan in de zuidelijke provinciën. De oudste brief van het brouwersgilde dateert van 1424. Een brouwer moest 400 gulden bezitten om lid van het gilde te worden en betaalde als entree, behalve de gewone offergelden, een zekere som voor de lamp, die voor het gilde in de kerk moest branden. Bij een resolutie van 1474 werd bepaald, dat, behalve voor bruiloften, slechts éénmaal per week gebrouwen mocht worden „des de Raedt genoch dunket te wesen”. Voor bruiloftsfeesten en gildebijeenkomsten mocht z.g. „dubbelbier” gebrouwen worden. Als de bierklok luidde, moesten de taveernen, waar men „te biere ging”, worden ontrend. Werden daar „ligtveerdige vrouwen of coppelaers” aangehouden, dan werd hun drie dagen tijd gegeven om de stad te verlaten, wilden ze niet „geschavotteert of aan den schandpaal gebracht worden”. In de Ommelanden mocht geen bier voor den verkoop gebrouwen worden, de stad had het monopolie. ☒ Zoo was ook bij resolutie van 14 Februari 1556 aan den prior van het Jacobijnenklooster verboden in zijn convent bier voor geld te tappen, verkoopen of laten verkoopen. Eigenaardig staat hier tegenover, dat in later tijd „dienaren van den gerechte” er een kroeg opnaalden, zooals in 1638 de torenwachter van den Martinitorren, die bier, wijn en toeback verkocht, ja zelfs de Schout van Helpman hield een kroeg op het Martinikerkhof. Later werd dit aan „alle schrijvers en gerichtsdienaren” verboden. Onder de verschillende

biersoorten behoorden ook speciale brouwsels onder den naam van „kinderbier” voor geboortefeesten en „leedsbier” voor begrafenismalen. De overheid controleerde niet alleen kwantiteit en kwaliteit van het bier, maar ook de kroezen en glazen, die „tot aan de pinne” volgeschonken moesten worden, volgens een merkteeken door de stadssnijders aangegeven, hetgeen een kastelein aan den Nieuwenweg aanleiding gaf de volgende dichtregelen in zijn café aan te plakken:

'k Houd in mijn hujs een goeden regel,
En vul den kroes tot aan den pegel.

☒ Het bier mocht slechts vervoerd worden door gezworen tonnedragers tusschen zons op- en zons ondergang. Op overtreding stond 50 gulden boete. De voornaamste brouwerij in

de 18e eeuw was „de Duiff” in de Oude Ebbingestraat. Uit een combinatie van de brouwerij van Keizer in Groningen met „Barbarossa” te Helpman, is een gezamenlijk bedrijf ontstaan onder den naam van „Keizer Barbarossa”, een woordspeling, die echter niet in direct verband staat met den held der middeleeuwen. Van alle oude brouwerijen is deze overgebleven of daaruit voortgekomen. Twente werd eeuwenlang door de brouwerij te Borne voorzien. Omtrent 1584 werd door Otto Meijling, richter te Borne en Hengelo, de bovengistbrouwerij „de Keizerskroon” te Borne opgericht, die in 1878/79 naar Hengelo werd verplaatst. Gedurende drie eeuwen is het beheer dezer brouwering in hetzelfde geslacht gebleven. Gaan wij tenslotte naar Maastricht, dan zien wij, dat het brouwersbedrijf aldaar reeds in de 13e eeuw werd uitgeoefend. Gilden, met „publiek-rechterlijke persoonlijkheid” zorgden niet alleen voor de opleiding van vaklieden, maar ook voor weduwen en weezen, zooals wij lezen in een desbetreffend opstel van Ingenieur F. Kurris in het tijdschrift „het Bier”, Technisch blad voor brouwers en mouters te Maastricht. Van de 23 Maastrichtsche gilden was dat der brouwers wel het belangrijkste. Hun patroon was St. Arnoldus, die op de gildenpenningen voorkomt met een vat, waaromheen kinderen spelen, omgeven door hopbladeren¹⁾. Er werd keutebier, dick, zwart, oyster en hoppebier gebrouwen. Omstreeks 1534 schijnt te St. Pieter ook „jueppebier” (het Dantziger jopenbier) gebrouwen te zijn. Toezicht werd gehouden door de stadsregering op de „Landscroon”, het stadhuis, waar twee dekens van het gilde dagelijks zitting hadden. De stadsregering wenschte echter de zaak zelf in handen te nemen en zond daarvoor twee beëdigde afgevaardigden, die in de kelders moesten afdalen. Dit was den brouwers blijkbaar niet naar den zin, hetgeen blijkt uit een klacht in 1608 door de keurmeesters aan den Raad ingediend, dat ze groot belet en schade ondervonden, doordat zekere Houbrecht Creusen, aankomend betaalmeester van het gilde, kleine boontjes op de keldertrap gestrooid had, waardoor de stedelijke keurmeesters gevaar liepen armen en beenen te breken, (zie pag. 441) waarvoor Creusen

RENAISSANCE-PREEKSTOEL IN DE SINT-PIETERSKERK TE HILVARENBEEK

1) Perreau-Recherches sur les corporations des métiers de la ville de Maastricht et sur leurs méraux (gildenpenningen), Bruxelles 1848.

met een boete van 20 goudgulden werd gestraft. Er mocht geen duurder bier dan van drie stuivers verkocht worden, „omdat anders dronken van drie stuivers verkocht worden, „stad voorkwamen”. De gilden waren blijkbaar in goeden doen, althans ze kochten twee molens, die nog bestaan, in 1442 de Bisschopsmolen in de Koestraat, in 1546 de Wijer-molen in de Hexenstraat. Deze molen werd later gebezigd tot het malen van keramische verven. ☼ Dat het Hollandsch bier reeds in de 17e eeuw in het buitenland vermaard was, tot zelfs aan het pauselijk Hof, blijkt uit de volgende anecdote, die Carel van Mander in zijn Schilderboek ons vertelt. Paus Clemens VIII (1592—1605) dronk aan tafel bier, dat hem door een koopman uit Holland gezonden werd. Toen op zekeren keer de Schilder-Ridder Giuseppe d'Arpino na de lunch bij den paus kwam, bood deze hem een glas van den Dietschen drank aan; d'Arpino nam er een slok van, eigenlijk niet wetend, wat het was en toen hij het niet erg lekker vond, dronk de paus zelf de rest uit ¹⁾. ☼ Hiermede acht ik mijn taak voor het oog- en blik geëindigd. Waar Mej. Dr. Emilia M. A. Timmer de hoop koestert, dat ook anderen zich door haar werk voelen opgewekt het nog voor het grootste gedeelte braak liggende terrein verder te ontginnen, meen ik, zij het dan ook maar in geringe mate, een schrede in die richting te hebben gedaan.

K. L. SCHAMP

1) Uit „Rome onder Clemens VIII 1592—1605” door Dr. J. A. F. Orbaan. (Martinus Nijhoff 's Gravenhage 1920).

HILVARENBEEK

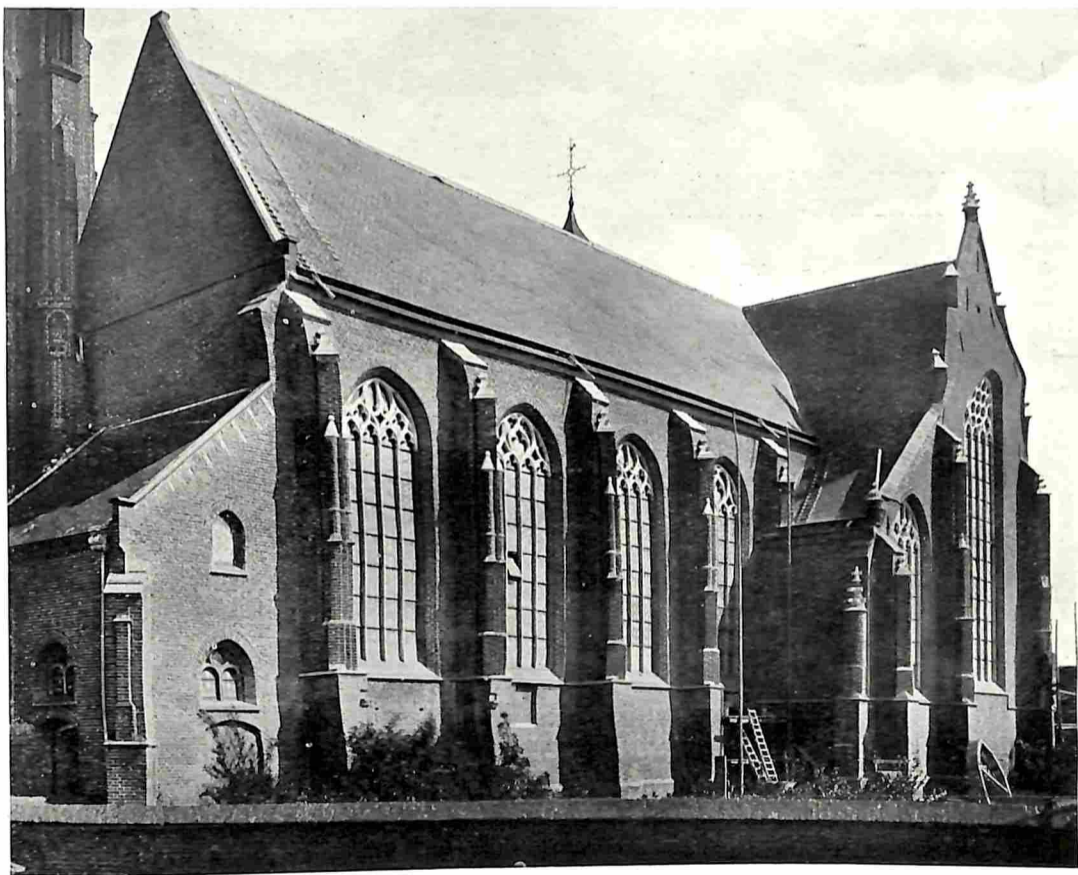
OP 21 Juli j.l. werd het gerestaureerde carillon in den vermaarden toren van Hilvarenbeek op feestelijke wijze in gebruik gesteld en thans „klingelangen” de lichte tonen van den vroolijken beiaard — die gedurende zoovele jaren tot zwijgen was gedoemd — wederom over 't ruime dorpsplein als een blij prelude op den galm der oude klokken. . . . De Vereeniging van Brabantsche studenten liet dit jaar haar keuze vallen op dit typisch Oud-Brabantsch dorp voor haar te houden landdag. Zoo werden daar dan op 19 Augustus l.l. in de aloude „Spinningen” (koffiemaaltijden) en andere volksgebruiken voor de oogen der jong-studenten beelden gewekt uit vervlogen tijden. . . . Dit dorp staat dus thans in het middelpunt veler belangstelling. ☼ Velen trekken tegenwoordig naar Brabant als einddoel hunner zomerexcursies: Hilvarenbeek is en door eigen bekoorlijkheid en door schitterende natuurmonumenten der omgeving een der Brabantsche dorpen,

HILVARENBEEK. KERKTOREN EN LINDEBOOM

die mede als einddoel mogen gelden. ☼ De eerste aanblik van Hilvarenbeek — zooals vrijwel alle plaatsen der hogere zandstreken, waar beschikbaar bouwterrein naar alle zijden ruimschoots voorhanden is, uitgebouwd tot een z.g. *komdorp* — wijst al aanstonds op haar vroegere voornaamheid. Het ruime kerkgebouw; de opstrevende lijnen van den monumentalen kerktoren; 't voorname marktplein aan drie zijden omsloten door deftige heerenhuizen (18de eeuwse) dragen de herinnering voort aan een rijk en bloeiend verleden. ☼ Inderdaad is dit Kempisch dorp een der belangrijkste geweest van het oude Hertogdom. Gelegen op de helling van een der landruggen, waarover men van uit het Zuiden onzen moeras-sigen bodem kon betreden, dagteekent haar ontstaan reeds uit de vroegste tijden, waarvan de urnen en steenen wapenresten

getuigen, die in den bodem werden aangetroffen. De zware linde, wier eerbiedwaardige kruin haar breede schaduw werpt over 't ruime marktplein, draagt de herinnering voort aan de vroegere Frankische bewoners. De Angelsaksische geloofsprediker St. Willibrordus kwam er op zijn tochten en met het water uit den Willibrordusput van het naburige Diessen werden — naar de overlevering meldt — onze heidensche voorouders gedoopt. Uit een nog bestaanden schenkingsbrief valt te lezen, dat aan hem landgoederen in deze streken in eigendom zijn toegewezen. Haar hoogtepunt van bloei bereikte het dorp tijdens de middeleeuwen, toen de Hertogen van Brabant het als vrije heerlijkheid bezaten. Gelegen aan den grooten verkeersweg van Brussel, Luik en Antwerpen naar Den Bosch, vormde het alras een drukbezochte pleisterplaats voor de talrijke reizigers, die hierlangs togen. Vooral de gehuchten Gorp en Tulden — het laatste de geboorteplaats van den H. Adrianus, martelaar van Gorcum † 1572 — genoten als zoodanig vermaardheid. De hieruit voortspruitende welvaart, gevoegd bij de vrijgevigheid der wereldlijke kanun-

HILVARENBEEK. ST. PIETERSKERK ZUIDZIJDE (GERESTAUREERD)

niken, welke \pm 1200 hier al gevestigd waren, gaf het aanzijn aan de ruime en sierlijke kerk. Omstreeks 1500 werd zij in ongeveer den huidige vorm vernieuwd. De Laat-Gothische toren, waarin tufsteenbanden met den baksteen een pittoreske afwisseling vormen, behoort met die van Oirschot ongetwijfeld tot de schoonste van Brabant. Vooral het benedenste gedeelte met de loggia wordt door deskundigen als 'n architectonisch juweel geprezen. De spits door brand vernield, werd in de zeventiende eeuw door een barokken peervorm vervangen. ∞ Hoewel uit den stijl vallend met den steenen onderbouw, wordt de schoonheid van 't geheel niet al te zeer gestoord. ∞ Tegen den 75 meter hoogen toren leunt het veel lagere kerkgebouw, dat aan de Noordzijde het zuiverst zijn oorspronkelijke bouwtrant bewaarde. Bijzonder het Noordertransept valt hier te bewonderen. Tegen dit transept en het koor werd eertijds een gebouw geplaatst, dat als raadhuys dienst deed. Met voldoening mag worden melding gemaakt van de grondige restauratie, waaraan dit sierlijke gebouw onder bekwame leiding onderworpen wordt. De Zuidzijde en het priesterkoor zijn al gereed gekomen. De kerkmuren van dit koor, die een dertigtal jaren geleden om mij onverklaarbare reden werden gemaskeerd, laten weer vrijelijk het morgenlicht binnentreden. Naar men mij verzekerde, zal ook het onsierlijke gebouwtje aan de Noordzijde worden weggebroken en alsdan zullen zich de zuivere lijnen van dit middeleeuwsch meesterwerk in onverstoorte schoonheid vertoonen. Met grond mag worden gehoopt, dat binnen afzienbaren tijd ook met de restauratie van den toren zal worden begonnen. ∞ Het inwendige der kerk werd reeds vroeger in zijn oorspronkelijken vorm hersteld. Zeer merkwaardige overblijfselen van vroegere kerkmeubelkunst zijn hier nog aanwezig in den rijkgebeeldhouwden preekstoel, daterend uit de XVIIe eeuw, waarop apostelfiguren van expressieve schoonheid; in de fijnbesneden koorbanken, eveneens in renaissancestijl uitgevoerd, eertijds de zetelplaatsen der kanunniken. Deze met de fraai gedreven kroonluchters maken een bezichtiging van het inwendige der kerk overwaard. ∞ Te betreuren valt het, dat gebrek aan zin voor het historisch schoon dezer landelijke plaats een weinig kunstzinnig vorige kerk- en gemeentebestuur ertoe gebracht heeft de oude linden, die plein en kerk omgaven, op te ruimen en te vervangen door moderner plantenaanleg. De landelijke intimiteit van dit rustige plekje heeft er zeker door geleden. Meer intact bleven de natuurmonumenten van de schilderachtige omgeving van het dorp, dank zij de bemoeiingen van vermogende natuurminnaars. De oeroude boschpartijen van „Den Hertgang” werden opgenomen in de uitgebreide ontginningsterreinen van de maatschappij „De Utrecht”, maar de schoonheid van deze bleef onaangetaast. Idyllische bosch- en waterpartijen biedt de heerlijkheid „Ananina's Rust” langs den straatweg naar Diessen. 't Landgoed Groenendaal — 't aloude domein der wereldlijke kanunniken — leed door speculatieve handelingen. ∞ Heerlijke wandelingen bieden ook de bosschen van het landgoed Gorp, gelegen aan de Belgische grenzen, waardoorheen 't kristalheldere water kronkelt onzer zuivere stroompjes, die aan 't wisselende landschap een lachende bekoorlijkheid bijzetten.

J. M. HOES

IN HET RIJK DER STILTE

1)

DOOR CHARLES G. D. ROBERTS

HET RINGWAAK HERT.

Voor het verwarde gebladerte viel het zonlicht in onregelmatige halen en strepen en wierp lichtvlekken op den rossig-bruinen bodem van het struikgewas op de Zuidelijke helling van den Ringwaak. Juist in het midden van de struiken, klein ineengerold, met zijn zacht, fijn snuitje rustend op zijn opgetrokken achterpooten, lag een jong hertje. ∞ De grond, bedekt met een diep, elastisch tapijt van doode twijgen en scheelingnaalden had bijna dezelfde kleur als het vel van het kleine dier. Maar daarin zaten lichte vlekken, die wonderveel leken op de verspreide vlekjes zon — zoo wonderbaarlijk veel, dat slechts een oog, dat niet alleen scherp, maar ook ingewijd was, de vlekjes zon van de huidvlekjes kon onderkennen of de gestalte van het jonge hertje kon onderscheiden van den gelijkgetinten grond, waarop het lag. Er was geluid noch beweging in het kreupelhout.

Een kleine, groen-gele worm, die zich aan ruim een el uiterst fijnen draad van een tak had laten zakken, hing bewegingloos en krom, alsof hij vergeten was, waarom hij zich had laten zakken. Geen windje verstoorde den zuiveren, harsachtigen geur der beschaduwde lucht en het hertje scheen te slapen, hoewel zijn groote, glanzende oogen wijd open stonden. ∞ Het kleine dier was gewoon tijdens de afwezigheid van zijn goedig-kijkende moeder die geluid- en beweginglooze stilte te bewaren, die, gevoegd bij zijn kleurschakering, zijn beste schuil-middel vormde. Het was omringd door vijanden, hongerig en woest, die de schuilplaatsen afzochten en de sporen volgden. Maar de oogen der vleescheters schijnen minder scherp te zijn dan wij veronderstellen — zeker minder scherp dan die van geofende woudloopers — en totale onbewegelijkheid kan de slimsten van hun soort misleiden. Hetzij zijn moeder hem dit onbewegelijk-blijven geleerd had, of dat het hem ingegeven was door overerving van tien duizend omzichtige

voorouders, zeker is, dat het hertje zoo volmaakt gehoorzaamde, dat het zelfs zijn lange, gevoelige ooren niet liet wippen. Zijn groote oogen keken in vagen angst naar de wijde, schaduwrijke, onbekende wereld. ∞ Plotseling sprong in de doorschijnende diepte der oogen van den kleinen spieder een blik van angst, als een felle samen-trekking achter de pupillen. Een sluipend dier met een ronden kop en woeste oogen verscheen geluidloos aan den rand van het struikgewas en staarde onderzoekend naar binnen. Het hertje wist vaag, dat het hier tegenover een doodsgevaar stond. Maar het bewoog geen ooglid, noch liet het een zijner luisterende ooren trillen. Het dorst ternauwernood ademen. Het leek wel alsof een ijzige hand het had vastgegrepen en stil gehouden, zoodat het zelfs niet kon bibberen. Wel een volle minuut lang stond de groote lynx zoo ineen-gedoken, met één groote kussen-voerpoot opgeheven en trachtte met zijn onverbiddelijke oogen de duisternis te doorboren. Maar hij kon niets anders onderscheiden dan roodbruine schaduwen, waarover strepen liepen van de takken der slanke, rechte stammen van jong hout en verwarde struiken met vlekken van doordringend zonlicht.

(Wordt vervolgd)

BUREN IN ZWITSERLAND, AAN DEN STRAATWEG AARBERG-SOLOTHURN